

I runga i te ata tatau marire, kua kitea e au ko enei e mau ake nei te tokomaha o nga Maori o nga kaute e ono o te pito whaka-te-raki:—

Kaute o Peiwhairangi	2,461
Kaute o Hokianga	1,825
Kaute o Mangonui	1,616
Kaute o Hopihana	912
Kaute o Whangaroa	657
Kaute o Whangarei	565
Huihui katoa e	8,036

I runga i te kore pukapuka i roto i tenei tari hei whakaatu mai i te tokomaha o nga Maori i tera tatautanga, kaore ahau e ahei ki te whiriwhiri kua nuku ake ranei kua hoki iho ranei te maha o nga Maori o toku takiwa; otira ki taku mohio i te tatautanga i te tau 1885 e 8000 te maha o nga Maori o toku nei takiwa.

I etahi kainga i tino whakakeke nga tangata a kaore i pai ki te whakahoki atu i nga patapatai a nga kai-tatau. Ko te mea i tino kinongia e nga Maori ko nga patai mo nga kararehe me nga eka o nga mara, he wehi, e ai ki ta ratou korero, kei taaketia ratou mo aua rawa o ratou ina whakaturia.

Kua hoki iho te maha o nga tangata o etahi kainga, a ko etahi kua tino maha ake nga tangata. Ko te take i penei ai te ahua he kore kaore e tau ana te noho a te Maori, he haereere tonu ki tena kainga ki tena kainga.

Ko ta ratou tino mahi he kari kapia. Ki te tirohia nga pukapuka tatau ka kitea he tokoiti nei nga mea e whai ana i nga mahi ahu whenua me nga mahi whakatupu kararehe.

I roto i nga tau e toru e wha kua pahemo ake nei ka nui te kore pangia o nga Maori i nga mate turoro. Tenei ano etahi i pangia e te mate, ara, e te piwa me era tu mate, otira kaore i tino maha nga mea i pera. Ko te hanga e whakatu nei nga hunga kari kapia i o ratou puni ki nga wahi rao-rao me nga wahi tata ki nga repo tetahi take i pangia ai ratou e nga mate huango me nga mate wharowharo.

Ki etahi takiwa he tua rakau he poro rakau te mahi a etahi, otira he takitahi noa iho nga mea e whai ana i tenei tu mahi i naianei, kua kore e pera me to mua ahua. I te mea he mahi uaua tera kua waiho atu e ratou ma o ratou hoa Pakeha e whai, a kua tahuri ratou ki te mahi ngawari, ara, ki te kari kapia.

He takitahi noa iho nga mea o ratou kua takahi i nga ture, a ko nga mea i pera he tahae noa iho nei i etahi mea ririki; engari tenei ano etahi, i runga i te kaha rawa o to ratou kino ki te taake rehita-kuri, kua taka ki roto ki te ringa o te ture a kua whainatia, a ko etahi, tera pea e eke ki te tekau ma rua ki te tekau ma wha ranei, i tino uaua, ara, kaore rawa i whakaae ki te utu i taua tu taake nei, heoi te mutunga iho whiua ana ki te whareherehere. Ko te nuinga o te iwi Maori puta noa i tenei takiwa ka nui te ata noho me te pai.

Ko te raruraru i puta nei ki Mangatoto na nga korero whakakiki tena a Te Whiti i whakaputa ai i Parihaka i tupu ake ai. A na tera hui atu ki te nui rawa o te hiahia o to ratou kai-arahi, o Hone Toia, kia puta nui tona rongo, i uru ai ia ki roto i taua raruraru. Otira mo runga i tenei putake kaore he tikanga e whakaroangia ai e au te korero, i te mea kua tae katoa atu nga korero mo taua mea ki tou aroaro.

Heoi naku, na

JAMES C. CLENDON,
Kai-whakawa Tuturu.

No. 3.

Mr. BUSH, S.M., ki te Tari mo nga Tikanga o te Ture.

Memoriara mo te Hekeretari o Baro.

Ko nga pukapuka tatau mo te Kaute o Waitemata e whakaatu ana e 261 te huihuinga o nga tangata Maori mo taua takiwa, ara, e 98 nga tane a e 75 nga wahine kua rite nga tau, e 7 nga tangata kaore i whakaaturia mai o ratou tau, a kaore hoki i whakaaturia mai he wahine he tane ranei, a e 49 nga tane e 32 nga wahine i hoki iho i te 15 nga tau. I roto i nga mea kua pakeke, 12 nga tane e 7 nga wahine hawhe-kaihe.

Mo te Kaute o Rodney, huihui katoa 193 nga tangata, ara, nga tane e 73, nga wahine e 60, e uru ana ki enei etahi hawhe-kaihe, ara, 14 nga tane e 8 nga wahine kua rite katoa nga tau, a e 34 nga tane e 26 nga wahine i hoki iho i te tekau ma rima nga tau te pakeke.

Mo te Kaute o Otamatea huihui katoa e 264: ara, 119 nga tane, e 61 nga wahine, e uru ana ki roto i enei e 27 nga tane 15 nga wahine hawhe-kaihe, a e 33 nga tane e 51 nga wahine i hoki iho i te tekau ma rima nga tau te pakeke.

Ko te huihuinga katoatanga mo nga Kaute e toru koia tenei e 718, ara, e 391 nga tane, e 285 nga wahine, a e 27 nga tane 15 nga wahine hawhe-kaihe kei roto i enei.

Ma ena korero i runga na e kitea ai he maha ake nga tane pakeke i nga wahine pakeke, a ko nga tamariki tane tokoiti iho i nga tane pakeke i nga wahine pakeke hoki, a pera ano te ahua o te maha o nga tamariki wahine. E 261 te hipanga ake o te maha o nga pakeke i nga tamariki. Mai o tera tatautanga i te Maori tae mai ki tenei kei te pai te ahua o te ora o nga Maori, otira tena pea e rakia a ratou kai i tenei tau, a tera pea e mate i te kai a te hotoke e haere ake nei. Kaore ano, mai o tera tatautanga tae mai ki tenei, nga Maori o te Kaute o Waitemata i pangia e te mate uruta, tena ko nga Maori o Rodney me Otamatea kua pangia e te mitara me te piwa a matemate ana etahi o nga kaumatua me etahi o nga tamariki nohinohi i aua tu mate, ka mutu i enei nga tino mate i pangia ai ratou. Ko te nuinga o nga Maori o enei takiwa kaore e tau ana te noho he haereere tonu te mahi, notemea ko to ratou orange he kari